

Seita Vuorela

LUMI

پهکش

SEITA VUORELA

LUMI

VIIMEISTELLYT
VILJA-TUULIA HUOTARINEN

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

*Kiitos sinulle B.R.J. jr. ja sinulle joka olit ensin B.R.J.
(Teberan 1966–83)*

Kirjassa on käytetty taiteilijan vapauksin
H.C. Andersenin satua *Lumikuningatar*.
Lisäksi on lainattu seuraavien artistien kappaleita:
ASAP Rocky: Fuckin' Problems (s. 56)
Ice Cube: Gangsta Rap made me do it (s. 64)

© SEITA VUORELAN OIKEUDENOMISTAJAT JA WSOY 2016

ISBN 978-951-0-41849-9

PAINETTU EU:SSA

*ajolumi, hanki, hankiainen, hiutale, neulanen, kide,
huove, höty, huurre, härmä, kuura, hyöty, hitva, hile,
kinos, kohva, kuurankukka, loska, iljanne, nietos,
nuoska, suojalumi, suvilumi, räpäkkä, mätälumi,
pakkaslumi, takkala, polanne, puuteri, riite, riide, kerte,
kohma, kahma, hyyde, räntä, sohjo, tiera, tilsa, paakku,
tykkilumi, tykkylumi, vesihyhmä, viti, nattura, utukka,
höykkälumi, vuotos, aito, latu, kieppi, pyry, tuisku,
uuttu, akanpallo...*

...barf, yakh...

prologi

SEBADEH

Teheran

**vuonna 1390 profeetan mukaan
(vuonna 2010 niin kuin sinä sanoisit)**

Meistä on tämä yksi kuva, seisomme siinä Kaspianmeren rannalla perheesi huvilan edessä. On talvi ja muuttolintujen aika, se tarkoittaa että ranta on valkoisenaan kurkia ja joutsenia, vedenpinta niiden sulkia. Minä pidän kurjista, sinä joutsenista. Väität, että joutsen on uskollisempi, joutsen ei vaihda koskaan, siis koskaan puolisoa, sanot. Kurkikaan ei vaihda, minä väitän, puolustan kurkea kuin kaiku, sanon että kurki on uskollinen paikoille, että se palaa tänne aina, niin kuin se palaa sinne jonnekin, mistä me emme mitään tiedä. Pohjoiseen. Ehkä juuri tässä kohdassa kinasteluamme isoveljesi Farhad juoksee talolta rantaan ja ottaa meistä kuvan kamerallaan, veljiltä perityllä canonilla. Kuvassa me olemme muina miehinä, emme pidä toisiamme kädestä emmekä todellakaan suutele. Kukaan ei tiedä meistä, eivät etenkään perheemme, jotka ovat viettämässä kanssamme *nowruzia*, uudenvuo-

denjuhlaa Kaspianmeren rannalla. Muille me olemme vain ne kaksi lasta, jotka ovat kasvaneet yhdessä samalla kadulla. Me olemme kuitenkin jättäneet salakavalasti lapsuuden. Ehkä juuri siksi nämä retket ovat omiamme, polut joutsenien ja kurkien kansoittamilla rannoilla, kun kukaan ei tiedä, kukaan ei kysy, ei odota. Sinä sanot, että jos me voisimme katsoa lintujen silmiin, me näkisimme toiseen maahan, pohjoiseen, kuin peilikuvaan.

Sinä nappaat kuvan muiden lomakuvien joukosta ja kirjoitat sen kääntöpuolelle meidän nimemme. Sebadeh ja Siamak. Me olemme viisitoistavuotiaita. Vuosi on 1994. Tuosta vuodesta tulee yhden ajanjakson viimeinen, toisen ensimmäinen. Minulle siitä aletaan laskea Vihan vuosia. Kuusitoista katkeraa vuotta tähän hetkeen.

Vuosista on syytä sanoa myös tämä: Iranin maassa kaikki ovat niiden vankeja. Kukin kiinni jossakin vuodessa. Sinä omassasi, minä siinä samassa ajassa sinun kanssasi. Sinun teloitetuilla kapinaveljilläsi on omat vuotensa, lähdön ja jäämisen paikat, isäsi ja äitisi elävät yhtä vuotta, minun isäni ja äitini toista, isovanhemmillamme on suruvuotensa.

Kaikki ovat vuoden vankeja, kuka minkäkin.

Kun tulee seuraava kevät, sinua ei enää ole. On jotain muuta.

exit paradise

ATISHAN BLOGI
Pohjoinen maa
2010

Damavand-vuoren huippu kohoaa viiden kilometrin korkeuteen Iranin pohjoisella vuoristoalueella. Se on sen maailmanosan korkein vuori. Teheranin kaupunki on rakennettu vuoren rinteille. Damavand on ollut täällä aina. Yhtä kauan – tai siis kauemmin kuin kaupunki. Minä näin sen aamuisin ensimmäisenä, ikkunani oli vuorille päin. Vuorten takaa kohoaa aurinko. On melkein hullua, kuinka uhkarohkeat kaupunkilaiset rakentavat talojaan tulivuoren ylisille rinteille. Talo talolta, katu kadulta kaupunki kiipeää kohden huippua. Se on tyhmänrohkeaa, sanoo minun isäni ja lisää, että vuoren ikuisuus on lopulta vain tulivuoren ikuisuutta.

Vuoresta on sanottava myös tämä. Sen rinteessä sijaitsee kaupungin synkin rakennus. Sen nimi on Evin. Se on vanhila, jonne päätyvät ne jotka kapinoivat, se on hirviönpesä, josta ei ole lupa puhua. Yleisesti tiedetään, että aina kun kaupungissa joku katoaa, hän on astunut tuosta portista. Har-

voin kukaan palaa, mutta jos palaa, hän on vieras perheelleen. Hän saa raivokohtauksia. Ei nuku. Ei puhu. Hän kävelee ajatuksissaan auton alle. Vahingossa, vahingossa, kuka mitään keksii. Päivisin vankilan portailta parveilee ihmisiä. He odottavat siellä uutisia kadonneista lapsistaan, vanhemmistaan, veljistä, siskoista. Kokonaisia perheitä on hävinnyt Evinin nieluun.

Kaikista tarinoista löytyy hirviöitä, minun hirviöni asuu kotikaupungissani ja hallitsee sieltä maata. Hallitsijan hehtaarien kokoista palatsia vartioi kahdeksantoistatuhatta miestä, niitä miehiä kutsutaan kuolemattomiksi, vaikka minä en usko, että mikään niin kelvoton voi olla kuolematon. Evin on hallitsijan synkistä synkin syöveri. Sana on kurdinkieltä ja tarkoittaa rakkautta, sillä myös hirviöt osaavat rakastaa. Evin makaa kaupungin katolla silmät auki kuin käärme ja vartioi sanoja, hymyjä, kuiskaten lausuttuja tunnustuksia, kaikkea noin ylipäättään, ei ole paikkaa minne sen kynnet eivät ylettäisi. Enää muutamat kapinoivat. Pikkuveljeni Omid on yksi heistä. Minä olen toinen. Meitä on perheessä kaksi sotilasta. Kun Evinistä lähetetyt miehet tulivat noutamaan veljeäni kolme viikkoa sitten, äitini Sebadeh haudutti teetä. Minä päivitin tätä blogiani ja lempeä isäni Darius kertoi meille viimeisimmästä ajomatkastaan. Veljeni katsoi kiellettyä elokuvaa, se oli muistaakseni Matrix, meidän suosikkimme. Elokuvan ikäraja on kuusitoista, mutta Iranissa ei ikärajoja mietitä, kun on niin monta muuta rajaa mietittäväänä.

Silloin se tapahtui. Yksi kaksi kolme. YEK DO SE.

*Näillä kulmilla jokainen tunnistaa hirviön sydämen
lyönnit.*

DUM DUM DUM DUM

DARO BAZ KONID! AVATKAA! AVATKAA! NYT.

*Sitten tapahtui kaikki mahdollinen maan ja taivaan
välissä, minun veljeni viskattiin Eviniin ja minut lähe-
tettiin pohjoiseen maahan. Kun miehet veivät veljeni, ylpeä
äitini näytti itsestään puolen, jollaista en ole nähnyt ennen
enkä tule enää näkemään. Hän roikkui kiinni pojassaan ja
huusi, se huuto ei kuulostanut ihmiseltä, se oli kuolevan eläi-
men ulinaa, lohduuttomuutta jollaista ei voi kuvitella olevan
ennen kuin sen kuulee, se on lopun ääni, kaiken katoamisen
ääni. Veljeni Omid katsoi minua ja minä luulen, että hän
sanoi jotain, siltä minusta tuntuu jälkeensä. Mitä hän
sanoi, sitä en tiedä, mutta minä luulen, että hän sanoi:
– Atisha, ei se mitään, se ei ollut totta.*

Kyllä Atisha kaikki...

*Kun ne veivät veljeni, minä ajattelin kauhusta turtana
kadun viimeistä kuolemaantuomittua, Siamak ensimmäistä,
joka kuoli samana vuonna kun minä synnyin.*

*Siamak toisen minä löysin sittemmin pohjoisesta, mutta
hän oli muuttunut. Minä en häntä tunnistanut eikä häntä
olisi tunnistanut Omidkaan. Silloin ja siitä syystä ryhdyin
laatimaan viimeistä blogimerkintääni. Tästä tulee sillä
tavalla erilainen merkintä, etten aio julkaista sitä blogissani,
jota olen pitänyt salanimellä Rubadeh siitä lähtien, kun täy-
tin kaksitoista. Blogillani on satoja lukijoita, tai oli, sillä nyt*

se on suljettu. Viimeinen blogimerkintä on tarkoitettu veljelleni. Minun veljelleni vankilassa ja pojalle joka tuntui aina veljeltä, senkin jälkeen kun oli kadonnut kadulta, Siamakille. Sitä voi kutsua testamentiksi, vaikka en aio kuolla. Hankin tarkoitukseen vihkon ensimmäisellä viikollani pohjoisessa. Se on kultakantinen, sillä me persialaiset pidämme kullasta. Se on kultakantinen myös, koska tarina on aarre. Itsevarmasti sanottu, eikö vain, mutta mitenkään muuten ei kannata ryhtyä pelastamaan poikaa, jonka löytää pohjoisesta peilinsiru silmässään ja sydämessään, huulilla Lumikuningattaren jääsuudelma.

Ai niin kuin mikä peilinsiru ja mikä suudelma? Minäpä kerron. Pian pohjoiseen saavuttuani löysin erään sadun, joka kertoi minulle, mitä meille on tapahtunut. Siitä sadusta tuli tärkeä. Sadut ovat pyhiä kirjoituksia, sillä ne puhuvat äänellä joka kulkee aikojen halki. Siksi niihin voi luottaa. Kun löysin sadun, tunsin hetken, että olin saapunut kotiin. Satu kertoo Peikon peilistä, pahasta peilistä, joka särkyy ja jonka sirut leviävät maailmalle ja aiheuttavat pahaa kaikkialla minne joutuvat, sillä jokainen Peikon peilin siru pitää sisällään peilin voiman.

Mutta palataan alkuun.

Lumikuningatar on tarina jäisen kuningattaren ryöstämästä pojasta, jonka tyttö yrittää pelastaa. Tyttö myös onnistuu tehtävässään. Sadut ovat sillä tavalla armollisia. Kiinnyin satuun myös, koska se näytti minulle tehtäväni kirkkaana ja selkeänä. Minun tulee noutaa ystäväni Siamak sieltä, minne hän on mennyt. Lumikuningatar on suudel-

lut häntä kaksi kertaa, ei kolmatta. Siihen toivoon minä perustan. Ensimmäinen suudelma, etkä tunne enää kylmää, toinen suudelma, ja unohdat mistä tulet. Kolmas suudelma sinut tappaa.

Sadun pojan nimen minä olen vaihtanut omaan versioon. Minun lumottu poikani on Siamak, mutta oikeastaan myös veljeni Omid, ja tarinan sankari olen minä, Rubadeh. Miten muuten voisi olla, kuka muu voisi kutsua persialaisen pojan jäisestä vankilasta kuin persialainen tyttö.

Pohjoisen lapset, luottakaa minuun. Rakastan satuanne niin kuin tyttö rakastaa, niin kuin tyttö rakastaa vielä vuosien jälkeenkin ensimmäistä rakkauttaan.

Kun ilmestyn Siamakin kotikulmille, sekoitan hänen elämänsä. Hän on muuttunut, linnut eivät puhu hänelle niin kuin puhuivat ennen, ne lentävät hänen päänsä yli laskeutumatta. Siamak on kadonnut itseltään, kuten vanhat naiset meillä Iranissa viisaasti sanovat. Hän vihaa minua. En siis lupaa teille rakkaustarinaa. Pikemminkin tämä on kertomus petoksesta,

ja tytöstä joka pelastaa pojan.

SIAMAK
Pohjoinen maa, Itäinen lähiö
2010

Mun passissa lukee Teheran, vaikka mä olen viettänyt suurimman osan elämästäni toisella mantereella. Mä olen pohjoisessa siitä syystä, että mun perheen täytyi paeta Iranista, kun mä olin kuusi. Joskus kuitenkin pahat asiat saavat aikaiseksi hyvää, niin kuin tässä tapauksessa. Pohjoisen maan pääkaupunki on mun koti, sen itäinen laita, jota me kutsutaan kavereiden kesken Lähi-idäksi, vaikka on sillä muitakin nimiä, Exit Paradise ihan vain esimerkkinä. Siinä kiteytyy olennainen. Ei tämä mikään väkivaltainen slummi ole, mutta aina välillä joku silti putoaa luotiin. Sillä tavalla itäinen vyöhyke muistuttaa Teherania. Sen etikettiin kuuluu, että itseään täytyy puolustaa. Melkein milloin vain voi vastaan kävellä tyyppi, joka haluaa viedä sulta massit, puhelimen tai itsekunnioituksen. Joka haluaa vetää sua dunkkuun, koska sillä on huono päivä eikä mitään menetettävää. Täällä on

porukkaa tiensä päässä, ne tulevat itään ja raunioituvat, entiset tosi-tv -tähdet ja muuten vain epäonniset kaverit, niitä nukahtaa hankeen ja palaa autiotaloihin syttyneissä tulipaloissa ja juoppojen puukkohippasessa. Tämä on silti paras paikka tulla mieheksi tai jotain, uskokaa mua.

Teheran on ensimmäinen luku mun elämässä. Pohjola toinen. Siinä järjestyksessä, että Pohjoinen maa on se tärkeämpi. Meidän perhe asuu niin lähellä merta, että lokit varastavat ruokaa parvekkeelta ja jokainen paikallinen katu ja kuja on saanut nimensä veneilystä. Merta ei näe meidän ikkunasta, ei kaupungin vuokrataloihin, tai ehkä ylimpiin kerroksiin, sillä talot ovat korkeita kuin valtameren aallot, mutta meidän ikkunasta näkee vain metsää ja kerrostaloja. Sen lajin merimaisemaa riittää. Täällä sijaitsee myös ostoskeskus Zone East eli Zonest, josta löytyy pari pizzeriaa ja kebab-paikka, kampaamo, K-kauppa, S-market ja Siwa. Videovuokraamo ja pari kälyistä baaria: Idän tähti ja Siilinkiilo, Fantasy Club ja Luck Lady. Vanhoja retkuja kauppaava lähetyseuran kirpputori. Kirpputorin yläkerrassa moskeija.

Jäähalli on ostoskeskuksen lähellä. Siellä me pelataan lätkää jäällä, jonka taitoluistelijat ovat pilanneet pirueteillaan. Lätkä on mulle tärkeää, sanoisinko että tärkeintä. Mutta on jäähallilla muutakin käyttöä. Uutena vuotena sen nurkalla järjestetään perinteeksi muotoutunut tappelu, joka vuosi sama sota, jossa testataan kaatuuko vastustaja iskusta vai kahdesta, pojista on hakattu siellä kasviksia. Poliisit ehtivät paikalle aina liian myöhään

jonkun kannalta. Mä olen ajautunut sinne, vahingossa, sillä mä en etsi vaikeuksia, vaikka vaikeudet etsiikin mua. Sellaista se oli Teheranissa, sellaista se on itäisellä vyöhykkeellä. Kuoleman lintu lentää mun edellä. Se on kulkenut mun kanssa pohjoiseen.

Pienenä mulla oli tää ajatus, että kun kasvan isoksi, valloitan kaiken mitä meidän talon ulkopuolella on. Mä uskoin, että tappaminen on ihan ok, koska sitä tapahtui kaiken aikaa. Mun kolme setää on teloitettu. Kuten myös äidin veljet ja sisko, ne oli kapinallisia, jotka vastustivat pyhien valtaa. Kun mä kerroin noista opettajalle, se sanoi, että älä poika valehtele. Mutta joka sana on totta. Me ollaan pohjoisessa, ettei meitä tapettaisi. Mun suku ei ole varsinaisesti hyvässä maineessa Iranin maassa. Mä tiedän miltä tää kuulostaa, ja just siksi mä en koskaan puhu siitä.

Kun mun äiti ja isä lähtivät edeltä Iranista, mä asuin isoäidin talossa. *Nane-jan*, niin kuin me kutsutaan mummia, huolehti musta ja mun veljestä. Surullinen *Nane-jan* aina mustissaan valmistamassa isoja perhepäivällisiä, vaikka poikia ei enää ollut, ainoa joka eli oli isä ja hänkin oli poissa, vain me kaksi pientä olimme jäljellä eikä meihin mahtunut paljon. Isoäidin talossa oli sisäpiha ja sisäpihalla appelsiinipuita ja granaattiomenapuita, siellä oli kanoja ja vuohi. Mä juoksin kanojen perässä ja yritin saada niitä kiinni. Se oli sellainen koe. Koe meni näin. Sun täytyy saada kana kiinni, sillä ennen sitä sä et ole valmis. Valmis mihin? Mihin mä treenasin? No, olemaan

sotilas esimerkiksi. Kanoja saa kiittää siitä, että musta tuli Teheranin pikajuna kaukaloihin. Nopein hyökkääjä joukkueessa. Valmentaja tuskin uskoisi, jos mä kertoisin sille kanojen kanssa treenaamisesta, tai sitten se pitäisi mua tyhmänä, täällä missä mä asun kanoja näkee lähinnä hunajamarinoituna silppuna kylmäaltaassa. Valmiiksi grillattuina koipina ja tulisina siipipaloina. Vain juntit ovat tekemisissä oikeiden kanojen kanssa. Enkä mä ole juntti.

Mä olen poika itäisestä kaupunginosasta ja mulla on maineeni. Nimen mä oon saanut kuolleelta sedältäni, siinä on haastetta kokonaiseksi elämäksi. Mun setä kuoli viisitoistavuotiaana, se oli kapinallinen ja rohkea.

On tosi hankala päihittää kuollutta poikaa.

*Kuka muu voisi kutsua persialaisen pojän jäisestä
vankilasta kuin persialainen tyttö.*

Teheran on ensimmäinen luku Siamakin elämässä, Pohjoisen maan itäinen lähiö toinen. Siamak on nimetty Iranissa sankarina kuolleen setänsä mukaan. Se tuntuu mahdottomalta haasteelta 15-vuotiaalle pojalle, ja siksi Siamak ei ajattele juuriaan. Pohjoinen on hänelle ainoa koti, rakastaahan hän lunta ja on kaukalon jäällä kaikkia muita nopeampi.

Kun perheeseen muuttaa Iranista paennut lapsuudenystävä Atisha, ovi muistoihin aukeaa. Atisha ei ole koskaan nähnyt lunta, mutta tuntee sadun Lumi-kuningattaresta, jonka suudelma totuttaa uhrinsa kylmään ja saa tämän unohtamaan mistä on tullut. Tytön mielestä Siamakin pitäisi alkaa taas muistaa.

LUMI on koskettava tarina maahanmuuttajien lapsista, jotka kasvavat eri kansallisuuteen kuin vanhempansa. Se jäi palkitun nuortenkirjailijan Seita Vuorelan viimeiseksi teokseksi.

#kirja
WWW.KIRJA.FI

9 789510 418499

N84.2/84.2

ISBN 978-951-0-41849-9

